

A VÁROS

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMÜVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY.

Főszerkesztő:

DR. K. TÓTH MIHÁLY

tanácsnok.

Felelős szerkesztő:

KONCZ ÁKOS

főleváltáros, tb. tanácsnok.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

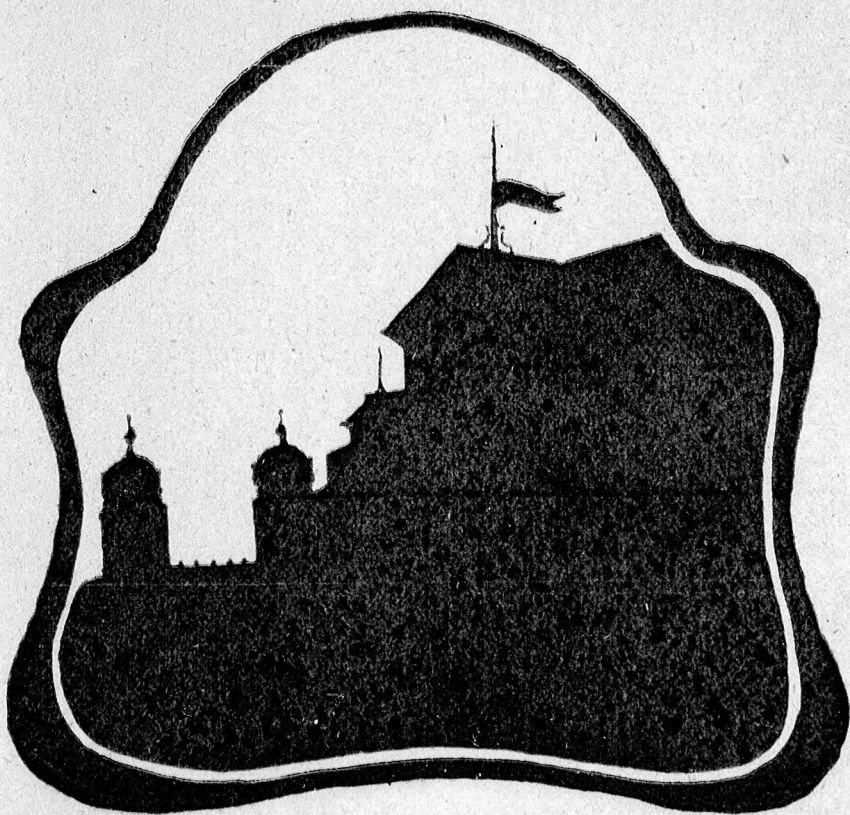
Egész évre . . . 6 korona

Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik minden hó 1-én
és 15-ik napján.

SZERKESZTŐSÉG:

Városház, földszint 8. Ide kérjük a kéz-
iratokat.

KIADÓHIVATAL: Városi könyvnyomda-vállalat irodája, mely az elő-
fizetési díjakat és hirdetéseket felveszi.

Kiadótulajdonos: Debreczen szab. királyi város könyvnyomda-vállalata.

Szabályrendelet-tervezet

a belvároshoz ujabban csatolt területekről.

Dr. Magoss György tiszti főügyész a következő szabályrendelet-tervezetet készítette a kertészek szabályozásáról.

Tekintetes Tanács!

A 7572—1912. sz. végzéssel megbizattam, hogy a kertészek szabályozására készítsek szabályrendelet-tervezetet.

Minthogy a városszabályozási terv már az 59/4857—1908. bkgysz. határozattal megállapított s az 1909 február 11-ikén a 16/100—1909. bkgy. sz. határozattal életbe is léptetett s minthogy a szabályozás keresztülvitele szempontjából a kertészekkel egy tekintet alá esnek azok a majorsági s ujosztású földek is, amelyek a 160/8006—1897. bkgy. sz. szabályrendeletben a kertészekkel együtt beltelkeknek deklaráltak és a város belterületéhez csatoltak: a megbizást úgy értelmeztem, hogy a tőlem kívánt szabályrendelet-tervezet csak a már megállapított városszabályozási terv keresztülvitelének mikéntjére, de viszont ne csak a kertészekre, hanem az 1897-ben beltelkek minősített, addig külsőséget képezett összes területekre is kiterjedjen.

Ehez képest a szabályrendeletnek következő címet adtam: „Szabályrendelet a városszabályozási tervnek a 160/8006—1897. bkgy. számú szabályrendelettel a belvároshoz csatolt területeken keresztülviteléről“.

Ennek a szabályrendeletnek elkészítésénél két elhatározó fontosságú kérdés nyomul elő. Az egyik ez: kik viseljék a szabályozás költségeit? a másik az: egyidejűleg vitessék-e keresztül a szabályozási terv, vagy pedig ezeknek a területeknek várossá fejlődésével párhuzamosan évek hosszú során át?

Hogy félreértésnek elejét vegyem, már itt szükségesnek tartom kiemelni, hogy nem az

1897-ben belterületnek deklarált, 3000 kat. holdnál jóval nagyobb egész területen egyidejűleges keresztülvitelét értem a szabályozási tervnek, hanem csak az egyes kertek, vagy főközlekedési utvonalak által határolt és így külön tagozatot képező területeken tervezett utcáknak egyidejűleges megnyitását. Hiszen jól tudjuk, hogy vannak ennek a területnek olyan részei, pl. a temetők, amelyeknek lakhatóvá tétele s így szabályozása is csak évtizedek múlva következhetik be s viszont vannak abban már is olyan fejlett és sűrű lakossággal bíró, vagy rohamos fejlődésnek indult részek, amelyekben a szabályozási terv megváltoztatását sok és fontos körülmény már most is sürgőssé teszi.

Ez okból elkerülhetetlennek találtam, hogy ezt az új belvárosi területet a szabályozás keresztülvitele szempontjából részekre osszam a szabályrendeletben, amely részek külön-külön önálló szabályozási területet képeznének.

Ezeknek itt közben megjegyzése után visszatérek a felvetett kérdésekre s arra az első kérdésre, hogy ki viselje a szabályozási költségeket? A fennforgó összes körülmények mérlegelése után azt kell felelnem, hogy minden külön szabályozási terület szabályozási költségeit az azon területen fekvő telkek tulajdosainak kell viselni. Ez az igazság követelménye s véleményem szerint anélkül, hogy a város többi adózó polgáraival szemben igazságtalanok ne legyünk, — más álláspontra helyezkedni nem lehet.

Minden külön szabályozási területen a szabályozási tervbe felvett utcák megnyitása ugyanis az ottani telkek érdekeit szolgálja, azoknak az értékét emeli, de nem jelent semmi vagyoni előnyt nemcsak azokra nézve, akiknek csak külső földbirtokaik vannak, vagy akik csak a régi belváros területein bírnak házasa-

telket, de még azokra nézve sem, akiknek telke egy másik szabályozási területen fekszik. Sőt közel fekvőnek látszik előttem, hogy ezeknek az új városrészeknek kialakulása, kifejlődése hátrányosan befolyásolja a régi belvárosi telkek értékeinek képződését. Nem szenved ugyanis kétséget, hogy az ár alakulásnak a kereslet és kínálattal belső kapcsolatban álló törvényei alól a telkek sem képeznek kivételt. S így minél több ugyanazon előnyöket nyújtó telek áll a venni szándékozó közönség rendelkezésére, az ár annál mérsékeltebb lesz, az ár aránylagosan alább száll. Ez az ár depresszió csak az esetben maradna el, ha a város lakossága vidékiek beözönlése folytán olyan arányban növekednék, mint a lakásul szolgáló beltelkek. Ez azonban nincsen így, de nem is lehet.

A város polgári lakossága nevezetesen 1890-től 1900-ig 56,940-ről 72,351-re, 1900-tól 1910-ig 72,351-ről 90,153-ra növekedett, az előbbi 10 évben tehát 24, az utolsó 10 évben pedig circa 27%-kal szaporodott. Ez ugyan valamivel kedvezőbb, mint az országos átlag, de azért — azt gondolom — reálistan még sem vehetünk fel többet 10 évi 25%-os szaporulatnál nálunk sem.

Most állítsuk szembe a lakosság szaporodását a beltelkek területének növekedésével. 1897-ig volt a belváros területe 560 kat. hold, a 160/8006—1897. sz. szabályrendelet megnövelte ezt egycsapásra circa 3200—3300 holddal, tehát mintegy 600%-kal. Tekintve már most, hogy az 1910-iki népszámlálás alkalmával itt talált 90,153 főnyi polgári lakosságtól csak 14,409 lélek lakott a belvároshoz csatolt ezen 3300 kat. holdnyi területen, nem nehéz kiszámítani, hogy a lakosság 10 évenkénti 25%-os szaporodása mellett mennyi idő kivántatik ahhoz, hogy ez az egész terület úgy benépesüljön, mint a régi belváros s ez uton a beltelkek és a lakosság száma közt az az arány létesüljön, ami fentállott a többször hivatolt 160/1897. sz. szabályrendelet megalkotása előtt.

Ma még ez a körülmény nem érezteti ugyan a régi beltelkek árára csökkentő hatását, mert ezen a belvároshoz csatolt egész területen, a villanyvilágításnake gyes kertekbe bevezetésétől eltekintve, máig nem történt más lényeges fejlesztési és rendezési munkálat, mint a homokkerti főut megnyitása.

De azzal mindnyájan tisztába lehetünk, hogy amit ezen az új területen, vagy csak ennek egyes részein is, a városrendezési terv keresztül vitetik, azokon rendes szabályos utcák nyitnak, ezek az utcák világítást nyernek, járdákkal stb., stb. ellátnak, hovatovább többen vásárolnak azokon a részeken maguknak építési telket s keresnek bérlakásokat.

Amely körülmény szükségszerűleg maga után vonja a régi beltelkek értékének csökkentését, de legalább is megakadályozza ezek értékének különben természetes és normális emelkedését mindaddig, amíg a lakosság száma és a lakótelkek száma közt az egészséges arány be nem következik.

Igy az én meggyőződésem szerint a régi beltelkek tulajdonosainak érdeke nemcsak nem kívánja azt, hogy ezen újabban csatolt beltelke-területek mielőbb rendezett városrészekké alakuljanak ki, sőt ez a körülmény egyenesen az ő károsodásukkal jár. Minélfogva semmiféle megállható indokot nem látok fennforogni arra, hogy akár a külső földbirtokok, akár különösen a régi beltelkek tulajdonosai ezen területek szabályozási költségeihez való hozzájárulásra köteleztessenek, vagyis, hogy ezt a költséget a város házipénztára viselje. Egy ilyen rendelkezés végeredményben azt jelentené, hogy egyik polgártársunk vagyont részben másik pályatársunk vagyontába származtassuk át.

Hiszen előttünk van a példa kicsinyben a homokkerti főut megnyitásában. Annak költségeit felerészben a közpénztár viselte, tehát hozzájárult filléreivel kivétel nélkül a város minden adózó polgára. S az eredmény? Az, hogy az ut mellett fekvő s az ut megnyitása előtt 5—6 hónappal □-ölenként 6—8 koronáért kínált telkek ára pár hónappal az ut megnyitása után 15—20—25 koronára emelkedtek.

Látta ennek az érték emelkedésnek valami hasznát, élvezi valami előnyét az a földbirtokos, vagy az a belvárosi telektulajdonos, aki a Homokkertben talán soha meg nem fordul, de aki az ut megnyitásának költségeihez községi pótdóval szintén hozzájárult? Nem, hanem az utcanyitással kapcsolatos, annak nyomán fakadt minden előny az ottani telektulajdonosok kosarába hullott.

Az igazság tehát az, hogy a szabályozási, utcanyitási költségeket kizárólag az egyes szabályozási területi telektulajdonosok viseljék.

Ezzel a már többször és több helyen kifejezésre juttatott álláspontommal szemben azt az ellenvetést hallottam felhozni, hogy hiszen azok a kertségi telektulajdonosok is fizetik a községi pótdót s ezzel éppen olyan jogot szereztek bárminemű közintézménynek a közpénztár terhére létesítését követelhetni a kertségben, mint a régi belvárosi telektulajdonosoknak bent a belvárosban. Egyenlő a teherviselés, egyenlőnek kell lenni a jogoknak is.

Ez nagy tévedés úgy a mult, mint a jelenre vonatkozólag.

• Századokon át a beltelkeken nyugodtak

ugy az országos adók (telek-adó, hadi-adó), mint a Census regius (a királyi adó) s a fuvarozásokon kívül a községi szolgáltatások is; mindezeket a beltelkek tulajdonosai viselték.

Ezért a közös, a községi javak, vagy azok hasznáiban való részesedés alapja nálunk mindig a terhet viselő beltelkek voltak.

Ezek után osztották ki előbb használatra a közös földek egyrészét, majd tulajdonjoggal az ondódi házutáni földeket. A Forgács-féle Comessió 1774-ben csak a házzal biró civisek közt osztotta ki a közelebb fekvő zálogos pusztákból az u. n. Béres földeket. A régi beltelkek után osztották szét a mult század utolsó negyedében a belső legelőt, ezek után állapították meg a fa-competentiát, ezekhez volt kötve a polgári bormérési jog stb. S ezzel szemben a kertek? Ezeket a 17-ik század közepe tájától kezdve adta a város ingyen, majd nyílassonként 1 forint 50 krajcárért, pusztán azzal a kötelezettséggel, hogy az, aki elfogadta, tartozott szőlővel és gyümölcsfával beültetni. Aki ezt a kötelezettséget bizonyos idő alatt nem teljesítette, attól visszavétetett, s az előljáróság másnak adta.

Sem állami terhek, sem községi közszolgáltatások ezeket nem nyomták.

Hiszen egyik oka annak, hogy százados tilalom ellenére, a mult század második felében egyesek a kertekben állandó lakást törekedtek berendezni, a közszolgáltatások alól való kiválás volt.

Maga a m. kir. belügyminiszter 12,259—873. sz., a kertekben való kintlakás kérdésében keletkezett leírataiban azt mondja: „A szőlőben való állandó lakás kérdése a következő négy szempontból tekintendő, illetőleg annak biztosításával oldandó meg, nevezetesen, hogy 1. a szőlőkben lakók magukat a közterhek viselése alól ki ne vonhassák stb.“ Vagyis az volt az egyik főok, amiért a városi hatóság a kint lakást tiltotta s akadályozta; mert sokan a kertekbe kiköltözés útján buvttak ki a közteherviselés alól. Arról tehát, hogy a kerteségek lakói is egyenlő részt vesznek a közteherviselésben, csak a legujabb időről lehet beszélni.

De ez a körülmény sem indokolja távolról sem azt, hogy a kerteségeknek szabályozási és várossá fejlesztési költségeit a közpénztár, tehát a városnak valamennyi adózó polgára viselje.

Lássunk egy példát. A varga-utcai V. kerületnek kitett 1912. évi községi pótdadója 226,614 korona 73 fillért. S ebből esett a homokkerti lakosokra 13,937 korona 38 fillér. Ennek az egy kerületnek községi pótdójából tehát esett a Homokkertre 6%, míg 94%-át a kerület községi pótdójának a kerülethez tartozó régi belterü-

leten lakók viselték. Ilyen arányban viselnék tehát a szabályozási költségeket is.

Pedig itt szándékosan azt a kertet vettem fel például, amely legfejlettebb, amelyben a lakosság legsűrűbb s vagyoniilag talán legtehetősebb is.

A Homokkertnek 144 kat. hold területén talált nevezetesen az 1910-iki népszámlálás 3986 lakost, míg például a böszörményi-ut mentén majdnem egészen kiépült Vén-kert 48 kat. hold területén 353 lakost.

Vagyis esik a Homokkertben egy kat. holdra 27, a Vén-kertben pedig csak 7 lakos.

A lakosság számát a területekhez viszonyítva, legsűrűbb a lakosság a Homokkertben és mégis mit látunk? Azt, hogy az V. kerület községi pótdójából a Homokkertnél kisebb területű régi belvárosi részen lakók 94%-ot, a Homokkertben lakók pedig csak 6%-ot viselnek.

És ha tovább azt vizsgáljuk, hogy ebből a 6%-ot tevő 13,937 korona pótdójból, amit a Homokkert fizet, jut-e valami a Homokkert közszükségleteinek fedezésén túl más közcélokra, közelebbről a Homokkert szabályozási és rendezési költségeire, arra az eredményre kell jutnunk, hogy ez az évi 14 ezer koronányi összeg alig fedezi azokat a költségeket is, ami a város népoktatási, közbiztonsági, közegészségügyi stb. kiadásaiából a terület nagyságát s a lakosság számát tekintve a Homokkertre esik. Vagyis a dolog úgy áll, hogy a Homokkert községi pótdójából nem jut semmi ennek a kertnek szabályozási költségeire. S ez a többi kertek és egyéb szabályozandó területeknél még inkább így van.

Aminek ismét az a helyes consequentiáj, hogy a szabályozási költségeket a kérdéses önálló szabályozási területen fekvő telkek után kell kivetni s ezen telkek tulajdonosainak kell viselni.

Különben ez az álláspont nem új. Le van ez már fektetve a Homok- és Csapó-kertekre 34/2486—1893. bkgy. sz. alatt alkotott szabályrendeletben, amelynek 6. szakasza kimondja, hogy amennyiben az utigazítás céljaira fogantatott kisajátítás költségei a kerteségi-alapból fedezhetők nem volnának, azok a kertbirtokosokra birtokarány szerint kivetendők.

Itt még csak azt említem meg, hogy ez az elvi kijelentés nem a Homok- és csapó-kerti birtokosok ellenzésére, de egyenesen azoknak hozzájárulásával vétetett be a szabályrendeletbe. Legalább a homokkerti birtokosok részéről ezen kert rendezése (akkor még tagosítási tervezetek) tárgyában Possert János, egyik ottani legnagyobb birtokostól 1884-ben a tanácshoz benyújtott memorandumban az van proponálva, hogy a tagosítás és utnyitási költségeket

kizárólag az ottani telektulajdonosok viseljék birtokarány szerint.

S a memorandum is azzal indokolja ezt, amivel én, azzal t. i., hogy az utcanyitás és birtokrendezés kizárólag az ottani telektulajdonosok érdekét szolgálja.

A második alapvető kérdés ebben az ügyben az, hogy miként vitessék keresztül egy-egy önálló szabályozási területen a szabályozási terv megvalósítása? egyszerre-e, vagy fokozatosan, a kérdéses terület fejlődésével lépést tartva?

Én abban a véleményben vagyok, hogy egy-egy önálló szabályozási területen a város-szabályozási tervbe felvett utcákat egyszerre kell megnyitni, a rendezést az egész területen egyidejűleg kell keresztül vinni.

Indokolják ezt egyfelől finansiális szempontok, másfelől az a körülmény, hogy ez a megoldási mód egyes városrészek gyors fejlődését, kiépülését teszi lehetővé. Ami a pénzügyi részt illeti, példára hivatkozom. A fentebb már említett memorandumban fel volt véve a Homokkertben utcákra, piac-térre, iskola s tanítói-lak, templom és paplakra 16,143 □-öl terület s ennek a megszerzési költsége előirányoztatott a memorandumban, tehát 1884-ben a megszerzendő területen állott pajták értékével együtt 15,600 forintban. 24 év múlva megnyitottunk a Homokkertben egyetlen egy utcát 3317 □-öl területen, több mint 28,000 korona költséggel. De azt is láttuk, hogy az utca megnyitása után csakhamar az arra nyuló telkek értéke az előbbi értéknek 3—4-szeresére emelkedett.

Bizonyosnak látszik tehát két körülmény. Egyik az, hogy az utcanyitás céljaira megszerzendő telkek árának emelkedése jóval meghaladja azon összeg tőkésítése kamatának növekedését, amennyiért azok a telkek egy bizonyos időpontban, pl. ma megszerezhetők. A másik az, hogy a rendezés alá vont önálló szabályozási területen fekvő telkek értéke nyomban a szabályozás keresztülvitelével felszökik és pedig azt az összeget többszörösen meghaladólag, amennyi a szabályozási költségből azokra a telkekre esik.

Most lássunk egy példát s vizsgáljuk meg, hogy alakulna pl. a Vén-kert ez idő szerinti szabályozásának az eredménye.

Ennek a kertnek összterülete, a mostani 1 hold 179 □-öl területű utakat is belefoglalva, 48 hold 821 □-öl. A szabályozási terv szerint ebben a kertben nyitandó utcákra meg kell szerezni 8899 □-ölet, vagyis a mai utak 1779 □-öl területének levonása után 7120 □-ölet. Felveszem ennek értékét □-ölenként 20 koronával 142,400 koronára. Elosztva ezt a Vén-

kertnek a mostani utak (1 hold 179 □-öl) kihagyásával 47 hold 642 □-öl, vagyis 75,842 □-ölet tevő területével, esnek a rendezési költségből egy □-öl telekre 1 korona 87 fillér.

Nem hiszem, hogy legyen valaki, aki azt állítsa, hogy az ebben a kertben tervezett két utca megnyitása után a telkek ott nyomban ennek az összegnek legalább is 3—4-szeresével ne emelkednének □-ölenként. Én ezt kétségtelennek tartom. Éndokolja tehát egyes önálló szabályozási területnek egyidejű és mielőbbi rendezését egyfelől az, hogy a költségek így alacsonyabbak, másfelől az ottani telektulajdonosoknak a telkeik értékének emelkedéséhez fűződő érdeke.

De azt kérdeheti valaki és pedig jogosan, hogy ha a Vénkertben, amely pedig egyik legkisebb önálló szabályozási terület, 140—150 ezer koronába kerül az utcanyitás céljaira szükséges terület megszerzése, honnan fogják előteremteni más, szegényebb lakosságu s nagyobb terjedelmű szabályozási területek tulajdonosai egyszerre a nagyösszegű rendezési költséget?

Ugy gondolom, hogy ennél a pontnál már a városnak magának kell segítségére menni a kerti telektulajdonosoknak. Fel kell venni kölcsön a szükséges összeget s meg kell adni a módot, a lehetőséget arra, hogy akik a reájuk kivetett szabályozási költséget egyszerre lefizetni nem tudják, ezt 10 év alatt egyenlő részletekben, a kamatnak is megfizetése mellett letörleszthessék.

A város venné tehát fel az egy-egy önálló szabályozási terület rendezéséhez szükséges kölcsönt és abból fedezné a kisajátítási költségeket. Amikor az utcákat megnyitotta, az összes költséget az időközi kamatokkal együtt felosztaná az ottani telkek □-öle után és pedig úgy, hogy a sarok telkek területe kétszeresen vétetnék számításba. Ezeknek □-öleire tehát a költségből kétszer annyi vettetnék ki, mint a nem sarok telkekre. Ennek indokát az a körülmény képezi, hogy a sarok telkek két oldalról is kapnak utcát s így ezeknek az értéke jóval magasabb arányban emelkednék, mint a többié.

Hogy a város károsodásának eleje vétessék, kimondandónak tartanám a szabályrendeletben, hogy az így kivetett szabályozási és rendezési költségek amellet, hogy a kiszabás idejébeni telektulajdonosnak személyes tartozását is képezik, mint közadó természetű tartozások magokat azokat a telkeket, amelyekre kivettettek, bekebelezés nélkül is terhelik s közadók módjára hajtatnak be. Biztosítás és kielégítés tekintetében a közadó természetű tartozásokkal egy jogi elbírálás alá esnek.

Meggyőződésem szerint ez előnyös lenne a telektulajdonosokra, mert megkímélné a bekebelezési költségektől. De nem jelentene semmi anyagi és joghátrányt a jelzálogos hitelezőkre sem, mert hiszen az utcanyitás és általában a kérdéses terület rendezése folytán a jelzálogul lekötött telkek jóval többet emelkednek értékükben, mint amennyi törvényes zálogjoggal felruházott szabályozási költség a kérdéses jelzálogra esik. Így a jelzálogos hitelezők kielégítési alapja azáltal, hogy ezek a költségek a kielégítési sorrendben elbörök kerülnek, semmiel sem csökken, sőt ennek dacára emelkedik.

Azt gondolom, hogy egy ilyen rendelkezésnek a szabályrendeletbe felvétele a kormányhatósági jóváhagyásnál nem fog nagy akadályba ütközni, mert a közadók kezeléséről szóló 1909. XI. t.-c. 84. szakasza a közadók előnyös kielégítésére vonatkozó rendelkezést kiterjesztette az 1880. XLV. s az 1908. XXXIX. t.-cikkben szabályozott birtokrendezési (tagosítás, arányosítás) eljárással felmerült költségekre is. Ezekkel pedig, ha nem is azonos, de rokon természetű mindenestre a szabályrendeletünkben tárgyalt városrendezési eljárás.

Ezekben ismertetvén a szabályrendelet alapelveit, a tervezetet magát következőkben terjesztem elő:

Szabályrendelet

a város szabályozási tervnek a 160/8006—1897. bkgysz. szabályrendelettel a belvároshoz csatolt területeken keresztülviteléről.

1. §. A 160/8006—1897. sz. szabályrendelettel a belvároshoz csatolt külterületek a város-szabályozási terv végrehajtása szempontjából a következő 21 önálló szabályozási területre osztatnak fel:

1. A Sétakertnek a Simonyi-uttól nyugatra eső része, a Sesta-kert és Ujkert;

2. Vénkert;

3. Csige kert;

4. Köntös-kert;

5. Turáskert;

6. Hatvan-utcai kert;

7. Széchenyi kert;

8. Postakert;

9. Tóczóskert;

10. Vargakert;

11. Tégláskert a mellette fekvő területekkel

12. Boldogfalvai kert;

13. a fehértemplomi és a m.-pályi ut közt fekvő terület;

14. a m.-pályi ut s a Homokkert északi oldalán a r. kath. temető mellett elvonuló ut közti terület;

15. a Homokkert északi oldalán elvonuló s a diószegi ut közt fekvő terület;

16. a diószegi ut s a m. kir. államvasutak gépjavitó műhelye közti terület;

17. a vámospécsi uttól a Kónya- és Csapó-kertig eső terület;

18. Csapó-kert;

19. a sámsoni és hadházi-ut közti terület;

20. a hadházi és a kis hadházi-ut közti terület;

21. a kishadházi és a Simonyi-ut közt eső terület.

2. §. A megállapított városszabályozási terv az itt megállapított önálló szabályozási területeken külön-külön, de egy szabályozási területen egyidejűleg hajtandó végre.

3. §. Ha a törvényhatósági bizottság városfejlesztési szempontból szükségesnek látja a szabályozási tervnek bármely önálló szabályozási területen való keresztülvitelét hivatalból elrendelheti. Különben pedig eziránt csak akkor határoz, ha ezt azok kérelmezik, akik magok vagy képviseltjeik legalább felét a kérdéses és önálló szabályozási területen fekvő telkeknek tulajdonul bírják.

4. §. Minden önálló szabályozási területen a szabályozási terv végrehajtásával felmerült költségeket az ott fekvő telkek tulajdonosai viselik.

5. §. A költségeket az utcák és közterek céljaira szükséges területekért adandó kártalanítás összege, ennek időközi kamata, végül az ezeknek fedezetéül esetleg felveendő kölcsön megszerzési költsége képezi. S mindezeket a költségeket a város szépitési és kisajátítási pénztára előlegezi.

6. §. A szabályozási költségeket a városi tanács a szabályozási terv végrehajtása után 30 nap alatt foganatosítandó összeírásban felüntetett telektulajdonosokra telkeik területének □-öle után veti ki és pedig oly módon, hogy a két utcára homlokzatot nyert sarok telkek kétszeresen lesznek megrovandók. Az ilyen telkek tehát a költség szétosztásánál területüknek kétszeresével veendők fel.

7. §. A kivetett szabályozási költség közadó természetével bíró közszolgáltatást képez, s azon kívül, hogy annak, akire kivetett, személyes tartozását képezi, magát azt az ingatlant is terheli, amely után kirovatott. Biztosítás és kielégítés tekintetében a közadókkal azonos jogi elbírálás alá esik.

8. §. A szabályozási költség után a kivetés napjától 6% kamattal jár és a kivetést tudató tanácsai határozat kézbesítésétől számított 30 nap alatt a kamattal együtt fizetendő be a város szépitési és kisajátítási pénztárába.

9. §. Azoknak, akik a terhükre kivetett szabályozási költséget egy összegben befizetni nem tudják, a városi tanács, ha eziránt a fizetési határidő lejárta előtt kérvényeznek, megengedheti, hogy tartozásukat 10 év alatt, évi egyenlő részletekben 6% kamattal törlesztéssé le. A tanács halasztást engedélyező határozatának áttételével köteles a telekkönyvi hatóságot egyidejűleg megkeresni a zálogjognak a város szépítési és kisajátítási pénztára javára a szabályozási költség és 6% kamata erejéig bekebelezése iránt.

10. §. Az esedékesség napjáig vagy a tanács által a fizetés teljesítésére adott halasztás lejártáig be nem fizetett szabályozási költségek közadók módjára közigazgatási végrehajtás útján hajtatnak be. Ha a végrehajtást ingatlanra kell vezetni, ezt a városi tanács minden eset-

ben külön határozattal rendeli el és annak fogatósítása — a telekkönyvi hatóságnál ezen határozat alapján kérelmezendő.

11. §. A törvényhatósági bizottsági közgyűlésnek a városszabályozási terv végrehajtása tárgyában hozott határozata ellen a m. kir. belügyminiszterhez ;

a városi tanácsnak a szabályozási költséget kivető határozata ellen pedig a közigazgatási bizottsághoz felebbezésnek van helye. (1876 : VI. t.-c. 58. §.)

A közigazgatási bizottságnak másodfokon hozott határozata ellen végül a m. kir. közigazgatási bírósághoz panasszal lehet élni. (1896 : XXVI. t.-c. 34. §. 2. pont.)

Dr. Magoss György,
t. főügyész.

tetemeiket akár a városi hatóság szedeti ki és szállíttatja át az új temetőbe, akár a hozzátartozókat kényszeríti erre. Az új köztemetőben is gondoskodni kell, a szabályzatban gondoskodtunk is, annak a megnyugvásnak lehetőségéről és biztosításáról, hogy a halottak nagyon hosszú időre háborítatlan nyugalomra tétessenek, ha különben az országos törvény rendelkezéseinek és a közfelfogás kényszerítő hatalmánál fogva rendszeresítettük is a sirtábláknak az utolsó temetkezés után 30 év múltán kiürítését.

Ennek a kegyeletnek nevében tettem a javaslatot a temetőinknek a fentebbi értelemben való fentartására és rendezésére, mert így az elhunytak nyugalma nem zavartatik meg. A fentiek pótlására külön javaslatot kell tennem a Kossuth-utcai temetőre vonatkozólag, amely a mai állapota miatt legsürgősebb és legnagyobb rendezésre van szorulva.

Ennek a temetőnek a főbejárájától jobbra és balra, egészen a keresztutig terjedő nagyrésze ma már egészen használatlan; nagyon régi temetkezés van benne: így azt hiszem, ez a része a temetőnek bátran kiszakítható a temetőből és minden várakozás nélkül értékesíthető is. Alapos vizsgálat derítene ki, van-e ott olyan sír, melynek megbolygatása a kegyeletbe ütköznék. Én nem vettem észre, hogy volna. Ennek a temetőrésznek az értékesítéséből befolyne oly tőke, melynek erején a Kossuth-utcai temetőnek bekerítése, utjainak feltöltése, burkolása, a temető szakszerű rendezése és a fentebbi módon való diszítése könnyen megtörténhetné és eszközendő lenne.

Kérdés az is, hogy az új köztemető megnyitása után lehetne-e engedélyezni a régi temetőinkbe továbbra is a temetkezést? Nem ismerem jól a többi temető állapotát, amiért ebből a szempontból küldöttség által való megvizsgálásukat javaslom, hogy ebben a tekintetben a továbbiakra vonatkozólag indítványt lehessen tenni. De azt tudom, hogy a Kossuth-utcai temetőben, a hátsó részén még igen nagy terület van, ahova nem temetkeztek: ennek a területnek felhasználása tehát a városnak is érdekében állana. Ezért ebbe a temetőbe való temetkezés továbbra is megengedhető a véleményem szerint; lehetne a temető felkerítése mellé sírboltokat is tervezni és állítani, mert ha a temető üdülő-hely céljára fentartatnék, bennök a halottak örök pihenő helyet találhatnának anélkül, hogy ez a temetőnek, mint üdülőhelyül szolgáló köztérnek, berendezését és használatát valaha akadályozná.

Természetesen ezekért a sírboltokért jó vételárat kellene fizetni, másként a használatlan területen való temetkezés sem lehetne a tetszés-

től függő, mert a megállapítandó rend a temető későbbi használatának feltétele, másrészt, ha az új köztemetőbe való temetkezésért, igen természetesen, díjat kell fizetni, az ide való temetkezésért legalább is kétszer annyi díj lenne számítandó.

A felekezetek tulajdonában lévő temetők felett a tulajdonosok határozhatnak jogilag, amiért ide vonatkozólag ennek a küldöttségnek ezekre a temetőkre javaslatot tenni nem lehet.

Debreczen, 1913 február 21.

Szabályrendelet-tervezet Debreczen sz. kir. város új községi temetőjéről.

1. §. Az új köztemető Debreczen szab. kir. város tulajdona, felette tehát a városi tanács és a törvényhatósági bizottság rendelkezik.

Beosztás.

2. §. Az új köztemető átszelő főutakkal és keresztutakkal sírhelytáblákká osztatik fel.

3. §. Az átszelő főutak és keresztutak oly szélességben alakítandók, hogy középen kitérésre alkalmas kocsit és két oldalukon egymás mellett haladó három felnőtt egyén részére megfelelő gyalogut legyen.

4. §. Mind a főutakon, mind a keresztutakon a kocsit és gyalogut közt mind a két oldalon megfelelő távolságban fák ültetendők szépség és nyári hőségben árnyék szolgáltatása céljából.

5. §. Mind a főutak és kocsitak, mind a gyalogutak megfelelő burkolással láttatnak el, fokozatosan, azokon a helyeken, melyeken a használatba vett sirtáblához juthatni.

6. §. A főutak és keresztutak közt alakuló sírhely-táblák a számokat is jelző táblákkal (pl. 5-ik tábla, 8-ik tábla) láttatnak el, bennök a sírhelysorok római számokkal, e sorokban az egyes sírok folyó arabs számjegyekkel jeleztenek.

A sírhelyek minőségük szerint.

7. §. A sírhelyek közt a) disz sírhelyeket, b) sírboltokat, c) családi sírhelyeket, d) magános sírhelyeket, e) gyermek-sírhelyeket különböztetünk meg.

8. §. A disz sírhelyeket a bizottsági gyűlés vagy ennek jóváhagyása reményében a tanács adományozza hazánk vagy városunk érdekében kiváló érdemeket szerzett és itt elhalt, avagy itt eltemetni kívánt jelesek nyugvóhelyéül: kettős sírhelyek ezek s a tanács megengedheti, hogy az elhalt özvegyét, ha holtáig elhalt férje nevét viseli, ide temethessék.

Ha mellőzik a sírbolt építését, az elhunyt hozzátartozói vagy a közönség a disz sírhelyet

szegélykövel veszik körül 0·30 méter magasságban, erre vasrácsot alkalmaznak és emlékoszlopot állítanak. Ha fedőlapot nem tesznek rá, virággal vagy más megfelelő növényvel díszítik.

Az ily diszshelyeket az elhalt hozzátartozói ápolják; ha erre tehetetlenek, az ápolást a város teljesíti.

9. §. A sirbolthelyeket magánosok váltják a magok és családtagjaik nyugvóhelyéül, akik téglafallal készítették el a sirhelyet annyi halott részére, amennyit oda temettetni akarnak; a sirboltot 0·30 m. magas szegélykövel látják el, erre vasrácsot tételnek; a sirbolt fölé emlékkövet állíttatnak.

Az ily sirboltok gondozása a család kötelessége, ezt a gondozást azonban a város is átveszi megfelelő alap letételért.

Ha az ily sirboltot a család felszólítás után egy év alatt nem hozza rendbe és nem gondoztatja, vagy ha a gondozásért a megfelelő alap le nem tétel, a sirbolt és helye feletti szabad rendelkezés joga a városra száll át.

10. §. A családi sirhelyeket is a magánosok váltják meg annyi halott részére, amennyit oda akarnak temettetni. Az ily sirhelyek a sirsorokban válthatók, beljök csak addig lehet temetkezni, míg a sirhelytáblában az utolsó hely is betelik. Az ily sirhelyek gondozása is a család kötelessége.

11. §. A magános sirhelyek azok, melyekben egyesek tételnek. Ily sirhelyül a sirsorokban mindig az szolgál, amelyik következik.

12. §. A gyermekek sirhelyéül egy erre kijelölt sirtábla sirhelyei szolgálnak; megengedtetik azonban, hogy a családok a gyermekeiket a családi sirhelyen temethessék el, ha erre a célra a sirhelyeket megváltották.

13. §. A diszshelyek és sirboltok készítésére, valamint felszerelésére a város mérnöki hivatala által jóváhagyott terv szolgál alapul. Az ilyen siremlékek az erre a célra fentartott sirhelytáblákban vagy a sirhelytáblák szélein az első, második, harmadik sirhelyen, vagy a kerítésfalak mellett állítandók fel. A családi sirhelyek, magános sirhelyek és gyermek-sirhelyek a sirhelytáblákban az elhalálozás rendje szerint következnek szorosán egymás után, kivéven a családi sirhelyeket, melyekbe mindaddig bármikor lehet temetkezni, míg abban a sirhelytáblában az utolsó helyre a temetkezés történt.

14. §. Ha a temető megszüntetetik, a diszshelyekben és sirboltokban nyugvók maradványai az új temető megfelelő sirhelyébe szállíttatnak át, ahol siremlékük felállíttatik; a családi sirhelyek, magános sirhelyek és gyermek-sirok azonban a sirhelytáblába történt utolsó temetkezéstől számított 30 év múltán kiürit-

tetnek és új temetés céljára használtatnak fel. Akik az ily sirokban vannak eltemetve, azok földi maradványai kegyeletesen összegyűjtetnek és közös sirba tételnek.

Ha az elhaltak maradékai a családi, magános- és gyermek-sirokért járó díjat az elévülés idejének eltelte előtt újból megfizetik, az ily sirok nem ürítettnek ki és a bennök lévő tetemek nyugalma a sirhelytáblában újból megkezdett temetkezés idejére is biztosíttatik.

A sirok méretei.

15. §. A sirok hossza 2 méterben, szélessége 1 méterben, mélysége 2 méterben állapíttatik meg; a gyermeksirok hossza 1·50 m., szélessége 0·80 m., mélysége 1·80 m.

Egy sirba az anyjával elhunyt csecsemő is eltemethető, ebben az esetben azonban a csecsemő koporsójának magassága szerint a sir mélyebbre ásandó. (P. u. 135.)

16. §. A sirboltok egymással való távolsága 0·80 m., egyik sir az előtte állótól 0·80 méter távolságra esik.

A sirok díszítése.

17. §. Padok a sirok hosszában a 0·60 méteres helyen csak a diszshelyek, sirboltok és családi sirhelyek mellett állíthatók fel.

18. §. A sirok legfeljebb 0·30 méter magasságban felhantolhatók, a felek a sirdombhoz csakis virágot, disznövényt, a sirok mellé csak kisebb terjedelmű cserjét és bokrot ültethetnek, de úgy, hogy ezek a 0·60 méter távolságnak a felét el ne foglalják. (P. u. 17.)

19. §. A megállapított díj fizetése mellett a város elvállalja a sirok gondozását, öntözését és díszítését és ezt a temető alkalmazottjaival végezteti, jogukban áll azonban a feleknek hozzátartozóik útján önmaguknak gondozni vagy fogadott erővel gondoztatni. De a temető alkalmazottjai a felektől nem vállalhatják el a sirok gondozását, öntözését és díszítését.

Tetemek áthelyezése.

20. §. Holt tetemek egyik sirból a másikba áthelyezése csakis az árszabás szerinti díjak megfizetése mellett és az egészségügyi hatóság engedélye alapján lehetséges.

Az árszabás szerinti díjat a felek a város házipénztárába előre befizetik és a pénztári hivatalnak erről kiállított nyugtáját a holt tetem áthelyezése iránti kérvényhez csatolják.

A holt tetem áthelyezésénél eljáró hivatalos közegek a tanács utalványára a házipénztárból veszik fel a díjaikat.

Az üressé vált sirhely felett a tanács szabadon rendelkezik. (P. u. 19. §.)

A sirhelyek elévülése.

21. §. A sirhelytáblába történt utolsó temetkezés után következő 30 év eltelte előtt a tanács hirdetményt bocsát ki, hogy a sirhelytáblában lévő azok a családi-, magános- és gyermek-sirok, melyeknek helyei egy év leforgása alatt az újabb elévülési időre meg nem váltatnak, ki fognak ürittetni és a bennök talált tetemrészek közös sirba tételnek, az elhagyott régi siremlékek árverésen eladatnak, a befolyó összegből a közös sirra megfelelő siremlék állittatik, a fenmaradó felesleg pedig a temető javára esik.

Ravatalozás a csarnokban.

22. §. A tulajdonos város a temetőben megfelelő csarnokot épített, melyekben a halottak ravatalozása megtörténhetik.

23. §. A halottas csarnokba a szabályszerű halottkémlés után minden halott kiszállítandó, ha :

1. a lakásban, melyben a halálozás történt, nincs oly külön szoba, amelyben a halott az előktől elkülönítve kiterithető ;

2. az elhalálozás valamely vendéglőben, szálló-helyen történt ;

3. idegen helyről a város területére eltemetés céljából szállított a halott, kivéve azt az esetet, midőn a polgármester megengedi, hogy a halott eltemetése családi lakásból történjék ;

4. ismeretlen a halott ;

5. a halott ragályos betegségben halt el.

24. §. Azt, hogy valamely halott a csarnokba szállítandó ki, az illető halottkém a halottkémi bizonyítványon jelöli meg és ezt a főkapitánnyal azonnal közli, ki a halott kivitelét elrendeli és rendeletének végrehajtását ellenőrzi.

25. §. A szegények hullái hatósági uton, mások tetemei pedig a hozzá tartozóik költségén szállítandók ki a halottas csarnokba és ott a temető-felügyelő utasítása szerint az e célra berendezett helyiségekben tételnek ravatalra akként, hogy az előcsarnokból az oda szolgáló ablakon át minden felravatalozott jól látható legyen.

A ravatal lábrészéhez jelzótábla helyezendő el, melyen a felravatalozott neve, állása, halálának oka nagy betűkkel kiirandó. Ismeretlen halottat nyitott koporsóba kell közszemlére kitenni és ha az ilyenek eltemetése iránt 48 óra alatt senki sem intézkedik, eltemetése a város költségén történik, a visszatérítés jogának fentartásával.

26. §. A felravatalozott halott kezei villamos csengővel kötendők össze akként, hogy a felravatalozott legesekélyebb mozgását is észrevegye a hullaőr, ezért a villamos csengő jókarban

tartására naponkénti vizsgálat útján kiváló gondot kell fordítani és a hullaőrnek szigorú felügyelet szempontjából a csarnokban kell laknia és állandóan ott tartózkodni köteles, onnan eltávozni csakis a temető-felügyelő engedélyével és helyettes állítása mellett szabad.

27. §. Ha a villamos csengő a felravatalozott legcsekélyebb mozgását jelzi, a hullaőr azonnal megjelenik az illető szobában és a nyert utasítás szerint az élesztési kísérletet végzi, másfelől erről a tisztí főorvost telefon útján haladéktalanul értesítetteti.

28. §. A halottasházba (csarnokba) a közönség csakis a felügyelő engedélyével a temető nyitva tartásának ideje alatt léphet be.

Az elhalt hozzátartozóinak a felravatalozás alkalmával és után a ravatalozó szobába való belépésre a temetőfelügyelő, kivételesen a körülmények szerint, más időben is adhat engedélyt, de a fertőző betegségben elhaltak tetemkamrájába aszolgálati személyzeten kívül senki sem mehet ; ha a temető-felügyelő erre a hozzátartozóknak engedélyt ad, szigorú kötelessége a tetemkamrából kilépett egyének fertőtlenítése.

A temetés.

29. §. A temetési szertartást a csarnokban egyszerre mindig csak egy halott fölött lehet tartani és ha a halottkém a ravatalozó fülkékben fekvő több hullának temetési idejét ugyanazon órára tűzte ki, a temetés sorrendjét a temető-felügyelő határozza meg, ugyancsak ő helyezi el a csarnokban a gyászkiséretet és a rend fentartása felett őrködik, ennek érdekében intézkedik.

Egészségügyi intézkedések.

30. §. A temetési vállalatok kötelesek a ravatali felszerelvényeket a temetés után a ravatalozó szobából azonnal eltávolítani és a szükséghez képest fertőtleníteni.

31. §. A tisztí főorvos vagy helyettese köteles a halottas csarnokot minden hónapban legalább kétszer megvizsgálni, a közegészségügyi kívánalmaknak megfelelő állapotáról meggyőződnie és a vizsgálatnak eredményéről a polgármesterhez jelentést tenni.

Temetőrendőri szabályok.

32. §. A köztemető a közönség részére minden évben április 1-től október végéig reggeli 7 órától esti 8 óráig, az év többi részében reggeli 8 órától esti 5 óráig tartatik nyitva. A bezárás haranggal jeleztetik, amikor a temetőből mindenki távozni köteles. Munka végzésére vagy más rendkívüli esetben való ott maradásra csak a felügyelő adhat engedélyt.

33. §. A gyermekek kíséret nélkül a temetőbe be nem boesáthatók s az általok okozott károkért a kísérő a felelős.

34. §. A temetőben mindenki a hely csendjének és a kegyeletnek megfelelő magaviseletet tanusítani köteles, a sirra, a padokra, a gyepré és a földre lefeküdni tilos, oda ebet magával senki sem hozhat, a zajtól, a lármától, a dalolástól vagy fütyöléstől mindenki tartózkodjék.

35. §. A temető épületeit, kerítés falát, a sirokat, a sirboltokat, a feliratokat, a jelzőtáblákat, a sirköveket, a sirkerítéseket megromgálni vagy bepiszkolni, a sirokon levő virágokat vagy egyéb disznövényeket rongálni, elvinni szigoruan tilos.

36. §. A temető-területen a földet, gyepet engedély nélkül felásni és elvinni szigoruan tiltatik.

37. §. Virágot a temetőből kivinni tilos. Az oda hozott koszorúknak csak szalagjait szabad hazavinni, a ragályos betegségben elhaltak koszorúszalagjainak kivételével, melyek a sirban földelendők el.

38. §. Aki a 32–38. §-okban foglalt szabályok ellen vét, kihágást követ el és amennyiben a törvény vagy kormányhatósági rendelet másként nem rendelkezik, 100 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetetik a temető fenntartásának alapja javára, ezenkívül az okozott kár megtérítésére is köteleztetik. Az ily ügyekben való ítélkezésre első fokon a rendőrfőkapitány, másodfokon a városi tanács, harmadfokon a belügyminiszter jogosult.

A különféle díjak fizetésének módja és a könyvvezetés.

39. §. Haláleset alkalmával a gyászoló család azonnal hivatja az illető kerületi orvost, mint halottkémet és az ezáltal kiállított halottkémi bizonyítványt bemutatja feljegyzés végett az anyakönyvvezetői hivatalnak, mely a haláleset bejelentéséről tanúsítványt ad, a halottkémi bizonyítványt is visszaadja.

A gyászoló család megbizottja a tanúsítvánnyal és halottkémi bizonyítvánnyal jelentkezik a városi számvevőségénél, hol az igényelt sirnem szerinti díjat kivetik és a naplókönyv folyószámával ellátott utalványt adnak, melynek alapján a díj a házipénztárba nyomban befizetendő.

A teljesen vagyontalanok részére a polgármester utalványára ingyen sirhely jár és ez az utalvány a számvevőségénél szintén bemutatandó a naplóba vezetés végett és naplószámmal ellátva a félnek kiadatik.

A már megváltott sirboltba való temetkezés alkalmával is bemutatandó a halottkémi

bizonyítvány a számvevőségénél, hol erről tanúsítvány adatik ki.

A sirhelyekért járó díjak a számvevőségénél jelentkezés és ettől nyerendő utalvány alapján fizetendők be a halottas csarnok használatáért, a tetemáthelyezésért, a sirok öntözéséért és gondozásáért járó díjak, köteleztetvén a számvevőség, hogy a tetem áthelyezésért befizetett díjakat az áthelyezésnél közreműködött hatósági közegek részére kiutalványozás végett esetről-esetre bejelentse a tanácsnak.

A halottkémi bizonyítvány a főkapitányságnak is nyomban bemutatandó, hogy ez, ha a halottkém a halottas csarnokban való ravatalozást látja jónak, illetve szükségesnek, vagy a hatósága alá tartozó eset merül fel, a holt tetemnek a csarnokba kiszállítása iránt megfelelő intézkedést tehessen.

40. §. A sirboltba való temetkezés esetén kiadandó számvevőségi tanúsítvány, a sirhelyekért fizetett díjakról szóló pénztári nyugtató, ingyenes sirhely adása esetén a polgármester utalványa, a halottkémi bizonyítvány bemutatandó a temető felügyelőnek, aki a további teendőket végzi, nevezetesen

a) a bemutatott okmányokat megőrzi, mert ezek a könyvelésnek mellékleteit képezik ;

b) a sirhelyet kimutatja és a sirásás iránt intézkedik, esetleg, ha a fél a maga embereivel végezteti a sirásást, ezt ellenőrzi ;

c) ha a halott a csarnokban helyeztetik el, részére a ravatalozó fülkét kimutatja és intézkedik ;

d) a halott temetése alkalmával a temetőn belől a rend fenntartásáról gondoskodik ;

41. §. A temető felügyelője közvetlen fellettes hatósága ez alkalmazottaknak, ezek munkarendjét megállapítja és felügyel, hogy egész odaadólág, hűségesen és lelkiismeretesen végezzék a dolgaikat.

42. §. A következő könyveket vezeti :

a) a halottak főkönyvét, melybe minden temetkezést időrendben bevezet, kitüntetve a temetkezés folyószámát, a napját, a számvevőségi tanúsítvány, illetve az ingyenesség alapjául szolgáló polgármesteri utalvány számát, a halottvizsgálati bizonyítvány adatait, vagyis a halott nevét, volt társadalmi állását, vallását, családi állapotát, lakását, életkorát, az elhalálozás napját, a halál okát, a sirhelytábla, sirhelysor és sirhely számát, a családi sirhely számát és az időnként szükséges feljegyzéseket, mint tetemkiemelés és ennek hova történt elhelyezése.

Ehhez a főkönyvhöz betürendes névmutató vezet, melybe a halottak neveit és mindegyiknél a főkönyv vonatkozó számát kitünteti.

b) A sirboltokról szóló külön könyvet,

melyben a halottak főkönyvéhez hasonló rovatokban a sirboltokban és diszsirohelyeken eltemetett halottak neveit és adatait bejegyzik, ehhez a könyvhöz is a fentebbi módon betűsoros névmutatót készít.

Ezekből a főkönyvekből az adatokat a feleknek szóbelileg díjtalanul adja meg; ha ezek hitelesített írásbeli könyvkivonatokat kérnek, azokat a városi pénztár javára eső 1 koronáért szolgáltatja ki a felek által adott kellő bélyeggel ellátva.

43. §. A halottak főkönyvéről és a sirboltok könyvéről minden hónapban könyvkivonatot terjeszt be a tanácshoz, melynek alapján a tanács a szükséges intézkedést megteszi, a számvevőség pedig a naplójában feljegyzik az illető sirhely, vagy sirbolt számát.

Dijszabás.

1. A diszsirohely díjtalan.
2. A sirboltok díja:
 - a) egy személyre, tehát 1·20 m. széles 40 K.
 - b) két személyre, tehát 2·40 m. széles 80 K,
 - c) három személyre, tehát 3·60 m. széles 120 K.,
 több személyre, minden személyre 1·20 m. szélességet számítva személyenként 40 koronával több.
3. Magános sirhelyek 20 K.
4. Családi sirhelyek, minden személyre 1·20 méter szélességet számítva, annyiszor 20 K, ahány személy részére váltatik a sirhely.
5. A gyermek sirokért, ha a családi sirhelyben foglalt helyet, 20—20 K; a gyermeksirhely táblában 8—8 korona.
6. A csarnokban a ravatalozó fülke használati díja 5 K.
7. A sirásás díja a felnőttekért —. — K. gyermekekért a családi sirhelyen ugyanennyi, a gyermeksirhely táblában —. — K.
8. Tetemáthelyezésért a sirásoknak, a hatósági kiküldötteknek —. — K.
9. A sirgondozásért sirbolt után 20 K, családi sirhely után 30 K.

Kimutatás

Debreczen sz. kir. város adópénztára által 1912. évi január hó 1-től 1912. évi december hó 31-ig beadott pénzmennyiségekről.

Egyenes adó: tőke 2.274,693 K 92 f. Késedelmi kamat 45,375 K 07 f. Együtt: 2.320,068 K 99 f.
Orsz. betegápolási pótdadó: tőke 99,970 K 51 f. Késedelmi kamat 1812 K 48 f. Együtt: 101,782 K 99 f.

Hadmentességi díj: tőke 24,283 K 44 f. Késedelmi kamat 1449 K 03 f. Együtt: 25,732 K 47 f.

Fegyveradó: 860 K.

Házalási adó: 24 K.

Házalási adó után járó orsz. betegápolási pótdadó: 1 K 20 f.

Az egyenes adó, orsz. betegápolási pótdadó, hadmentességi díj, fegyveradó, házalási adó és házalási adó után járó országos betegápolási pótdadó együttes összege: 2.448,469 K 65 f.

Kamattérítés állami adó után: 261 K 64 f.

Kamattérítés orsz. betegápolási pótdadó után: 6 K 35 f.

Idegen adó és illeték: tőke 34,677 K 19 f. Késedelmi kamat és intő 1152 K 70 f. Együtt: 35,829 K 89 fillér.

Országos gazd. munkás és cseléd-segély-pénztár: 2331 K 60 f.

Kereskedelmi és iparkamerai illeték: 28,946 K 46 fillér.

Nyirviz szabályozási járulék: tőke 34,067 K 01 f. Késedelmi kamat 704 K 91 f. Összesen: 34,771 K 92 f.

Községi adó: 863,063 K.

Utadó: tőke 171,981 K 10 f. Kamat 3485 K 78 f. Összesen: 175,466 K 88 f. Kamattérítés 15 K 05 f.

Ebadó: 4138 K.

Ref. egyházi adó: 112,146 K 14 f.

Végrehajtási költség: egyenes-, községi- és utadó után 34,708 K 32 f. Hadmentességi díj után 364 K 72 f. Idegen adó s illeték után 666 K 38 f. Nyirviz-szabályozási járulék után 366 K 52 f. Ref. egyházi adó után 1038 22 f. Intési díj 1815 60 f. Orsz. gazdasági cseléd- és munk. segélypénztári járulék után 21 K 16 f.

1913 január 30-tól február 26-ig.

Egyenes adó: tőke 303,200 K 71 f. Késedelmi kamat 3725 K 69 f. Együtt: 306,926 K 40 f.

Orsz. betegápolási pótdadó: tőke 13,814 K 86 f. Késedelmi kamat 182 K 47 f. Együtt: 13,997 K 33 f.

Hadmentességi díj: tőke 2166 K 13 f. Késedelmi kamat 74 K 09 f. Együtt: 2240 K 22 f.

Fegyveradó: 70 K.

Az egyenes adó, orsz. betegápolási pótdadó, hadmentességi díj és fegyveradó együttes összege: 323,233 K 95 fillér.

Idegen adó és illeték: tőke 3157 K 95 f. Késedelmi kamat és intő 256 K 01 f. Együtt: 3413 K 96 f.

Orsz. gazdasági munkás- és cseléd segély-pénztári járulék: 244 K 81 f.

Kereskedelmi és iparkamarai illeték: 3440 K 71 f.

Nyirviz szabályozási járulék: tőke 3401 K 41 f. Késedelmi kamat 27 K 66 f. Összesen: 3429 K 07 f.

Községi adó: 123,585 K 88 f.

Utadó: tőke 23,481 K 90 f. Kamat 250 K 55 f. Összesen: 23,732 K 45 f.

Ebadó: 205 K.

Ref. egyházi adó: 11,227 K 99 f.

Végrehajtási költség: egyenes-, községi és utadó

után 3051 K 68 f. Hadmentességi díj után 35 K 10 f. Idegen adó s illeték után 62 K 52 f. Nyírvizszabályozási járulék után 10 K 50 f. Ref. egyházi adó után 175 K 17 f. Intési díj 132 K 10 f. Orsz. gazd. cseléd- és munkás segély-pénztári járulék után 1 K 40 f.

Néhány szó a halotthamvasztásról.

Irta: **Konez Ákos.**

A központi temető létesítésére kiküldött bizottság a közelmúltban már érdemlegesen foglalkozott egy központi temető felállításának kérdésével. Ugyancsak lapunk egyik előző számában Somogyi Pál nyugalmazott tanár ur magvas cikket irt a temetők rendezéséről, míg lapunk mai számában ismét közlünk tollából egy cikket és egy, a temetőkre vonatkozó szabályrendeletet.

Somogyi Pál ur tüzetesen tanulmányozta ezen kérdést és ugy cikkével, mint szabályrendelet tervezetével mindenben egyetértünk. — Elsőrendű, sőt égető kérdése városunknak a temetőügy rendezése és egy új központi temető létesítése. Meggyőzően igazolja ezt Somogyi Pál ur és rámutat azon módozatokra, amelyek szerint ez a városrendezés, városfejlesztés és közegészségügyi szempontokból egyaránt fontos kérdés megoldható.

Sajnálattal látjuk azonban, hogy ugy a temetőrendező-bizottság, mint Somogyi Pál ur cikke nem foglalkozik behatóan a halotthamvasztás kérdésével, holott nézetünk szerint ezt csakis a köztemetők egységes rendezésével kapcsolatosan lehet, sőt kell megoldani. A halotthamvasztó kemencét már most be kell állítani a rendezés munkája közé, mert könnyen bekövetkezhet ellenkező esetben az, hogy majd a későbbi idők talán — bocsánat a kifejezésért: a modernebb kor emberei — szorgalmazni fogják a *krematorium* felállítását és akkor nehezebb dolog lesz a parcellázott, utakkal átszelt, fákkal szegélyezett temetőhelyre beállítani a halotthamvasztó kemencét. Mert senki se higgye, hogy ez a modern temetkezési rendszer behozatala sokáig késik. Az emberek zöme meggyőződik lassan-lassan, hogy nem olyan pogány és istentelen eljárás a megholtak elégetése. Be fogják látni, hogy közegészségi szempontból, valamint helynyerés okából helyesebb a hamvasztás, mint a testnek földben való lassú átváltozása por és hamuvá. Csak fel kell világosítani a népet, hogy az ilyen módon temetkezés nem gátolja örök hitünk teljességét, nem dönti meg a feltámadás reményét. Elhiszem ugyan, hogy ez a meggyőzés nehéz munka lesz és századok mulnak el, míg a *hamvasztás* általános óhajtás lesz, de semmi modern eszme sem hódította meg egyszerre a

lelkeket, hanem lassankint ment át egy-egy új, sokszor bizarrnak látszó eszme a közönség öntudatába és általános pártolásába.

Nem akarok e helyen kiterjeszkedni azon ellenvetésekre, amelyeket felhoznak a halotthamvasztás ellen, mert azok eléggé ismeretesek és már nem állják ki az igazságos kritika napfényét. A vallásnak semmi köze nincs a halotthamvasztáshoz. Az örök Bíró, ott túl a felhők felül az *élők* cselekedeteit bírálja el és nem azt a módot, amellyel valaki eltemettetett. A hit szerint a test feltámad, akár elhamvasztják, akár a földbe temetik. A lelket pedig ugy sem lehet sem megégetni, sem elrothasztani, mert az halhatatlan, mint maga az Isten.

Van még egy nagyon sokszor hangoztatott támadása a halotthamvasztás ellenzőinek, nevezetesen, hogy egyes, a halál után kipattant büntény-gyanuk nem nyerhetnek beigazolást a halotthamvasztás esetén, mert a vegyész a maroknyi hamuból nem tudja megállapítani a halál okát és így sok büntény a döntő bizonyíték kifürkészése nélkül örök titok és büntetlen cselekedet marad. Erre én azt mondom, hogy ez nem lehet akadálya a halotthamvasztási eljárás behozatalának, vagy megengedésének, mert az ilyen exhumálások elvértve fordulnak elő. Különbben is bizzuk ezt az inquirálást a vizsgálóbíróságokra, elvégzik ők ezt a munkát a maguk esze, belátása és a törvény szelleme szerint. De megengedve és elfogadva a halotthamvasztás elleneinek ide vonatkozó aggodalmát, kérdem, hogy vajjon az általános bünözés világában nem marad-e elrejtve, soha ki nem derítve sok büntett és vajjon valamennyi főbenjáró bün elveszi-e büntetését érdeme szerint? Ha nyomósabb ellenérvet nem tud valaki felhozni az elmondott kettőnél, akkor ezekkel nem bizonyíthatja kellően ellenzésének értékét.

Éppen azért haladjunk ezen kérdésben is a haladó idővel. Ha felállítjuk a krematóriumot, nem sértünk ezzel senkit sem vallási érzületében, se nem korlátozzuk cselekvési szabadságát, mert hiszen a halotthamvasztásnál éppen ugy fungálhatnak és fungálnak az egyházak lelkészei, mint a földben temetésnél. A halottat itt is megáldják és beszentelik. Mivel pedig kinek-kinek tetszésére lesz bízva, hogy hamvasztatni akarja-e magát, vagy a mostani módon temettetni, akaratára nem lesz békókba verve és ugy temetkezik, amint akar.

Végül a „hamvasztás“ — mint már azt egy alkalommal „A Város“-ban beigazoltam számokkal, — nem fog többbe kerülni a mostani temetkezési kiadásoknál. És mivel valószínűleg eleinte csak a módosabbak fordulnak a halotthamvasztási eljáráshoz, akik különben is pompával temetkeznek, sérelem senkin sem esik.

melyben a halottak főkönyvéhez hasonló rovatokban a sirboltokban és diszshelyeken eltemetett halottak neveit és adatait bejegyzik, ehhez a könyvhöz is a fentebbi módon betűsoros névmutatót készít.

Ezekből a főkönyvekből az adatokat a feleknek szóbelileg díjtalanul adja meg; ha ezek hitelesített írásbeli könyvkivonatokat kérnek, azokat a városi pénztár javára eső 1 koronáért szolgáltatja ki a felek által adott kellő bélyeggel ellátva.

43. §. A halottak főkönyvéről és a sirboltok könyvéről minden hónapban könyvkivonatot terjeszt be a tanáshoz, melynek alapján a tanács a szükséges intézkedést megteszi, a számvevőség pedig a naplójában feljegyzik az illető sirhely, vagy sirbolt számát.

Díjszabás.

1. A diszshely díjtalan.
2. A sirboltok díja :
 - a) egy személyre, tehát 1·20 m. széles 40 K.
 - b) két személyre, tehát 2·40 m. széles 80 K,
 - c) három személyre, tehát 3·60 m. széles 120 K.,
 több személyre, minden személyre 1·20 m. szélességet számítva személyenként 40 koronával több.
3. Magános sirhelyek 20 K.
4. Családi sirhelyek, minden személyre 1·20 méter szélességet számítva, annyiszor 20 K, ahány személy részére váltatik a sirhely.
5. A gyermek sirokért, ha a családi sirhelyben foglalt helyet, 20—20 K; a gyermeksirhely táblában 8—8 korona.
6. A csarnokban a ravatalozó fülke használati díja 5 K.
7. A sirásás díja a felnőttekért —. — K. gyermekekért a családi sirhelyen ugyanennyi, a gyermeksirhely táblában —. — K.
8. Tetemáthelyezésért a sirásoknak, a hatósági kiküldötteknek —. — K.
9. A sirgondozásért sirbolt után 20 K, családi sirhely után 30 K.

Kimutatás

Debreczen sz. kir. város adópénztára által 1912. évi január hó 1-től 1912. évi december hó 31-ig beadott pénzmennyiségekről.

Egyenes adó: tőke 2.274,693 K 92 f. Késedelmi kamat 45,375 K 07 f. Együtt: 2.320,068 K 99 f.

Orsz. betegápolási pótdó: tőke 99,970 K 51 f. Késedelmi kamat 1812 K 48 f. Együtt: 101,782 K 99 f.

Hadmentességi díj: tőke 24,283 K 44 f. Késedelmi kamat 1449 K 03 f. Együtt: 25,732 K 47 f.

Fegyveradó: 860 K.

Házalási adó: 24 K.

Házalási adó után járó orsz. betegápolási pótdó: 1 K 20 f.

Az egyenes adó, orsz. betegápolási pótdó, hadmentességi díj, fegyveradó, házalási adó és házalási adó után járó országos betegápolási pótdó együttes összege: 2.448,469 K 65 f.

Kamattérítés állami adó után: 261 K 64 f.

Kamattérítés orsz. betegápolási pótdó után: 6 K 35 f.

Idegen adó és illeték: tőke 34,677 K 19 f. Késedelmi kamat és intő 1152 K 70 f. Együtt: 35,829 K 89 fillér.

Országos gazd. munkás és cseléd-segély-pénztár: 2331 K 60 f.

Kereskedelmi és iparkamerai illeték: 28,946 K 46 fillér.

Nyirviz szabályozási járulék: tőke 34,067 K 01 f.

Késedelmi kamat 704 K 91 f. Összesen: 34,771 K 92 f.

Községi adó: 863,063 K.

Utadó: tőke 171,981 K 10 f. Kamat 3485 K 78 f.

Összesen: 175,466 K 88 f. Kamattérítés 15 K 05 f.

Ebadó: 4138 K.

Ref. egyházi adó: 112,146 K 14 f.

Végrehajtási költség: egyenes-, községi- és utadó után 34,708 K 32 f. Hadmentességi díj után 364 K 72 f. Idegen adó s illeték után 666 K 38 f. Nyirvizszabályozási járulék után 366 K 52 f. Ref. egyházi adó után 1038 22 f. Intési díj 1815 60 f. Orsz. gazdasági cseléd- és munk. segélypénztári járulék után 21 K 16 f.

1913 január 30-tól február 26-ig.

Egyenes adó: tőke 303,200 K 71 f. Késedelmi kamat 3725 K 69 f. Együtt: 306,926 K 40 f.

Orsz. betegápolási pótdó: tőke 13,814 K 86 f. Késedelmi kamat 182 K 47 f. Együtt: 13,997 K 33 f.

Hadmentességi díj: tőke 2166 K 13 f. Késedelmi kamat 74 K 09 f. Együtt: 2240 K 22 f.

Fegyveradó: 70 K.

Az egyenes adó, orsz. betegápolási pótdó, hadmentességi díj és fegyveradó együttes összege: 323,233 K 95 fillér.

Idegen adó és illeték: tőke 3157 K 95 f. Késedelmi kamat és intő 256 K 01 f. Együtt: 3413 K 96 f.

Orsz. gazdasági munkás- és cseléd segély-pénztári járulék: 244 K 81 f.

Kereskedelmi és iparkamarai illeték: 3440 K 71 f.

Nyirviz szabályozási járulék: tőke 3401 K 41 f. Késedelmi kamat 27 K 66 f. Összesen: 3429 K 07 f.

Községi adó: 123,585 K 88 f.

Utadó: tőke 23,481 K 90 f. Kamat 250 K 55 f. Összesen: 23,732 K 45 f.

Ebadó: 205 K.

Ref. egyházi adó: 11,227 K 99 f.

Végrehajtási költség: egyenes-, községi és utadó

után 3051 K 68 f. Hadmentességi díj után 35 K 10 f. Idegen adó s illeték után 62 K 52 f. Nyirvizszabályozási járulék után 10 K 50 f. Ref. egyházi adó után 175 K 17 f. Intési díj 132 K 10 f. Orsz. gazd. eseléd- és munkás segély-pénztári járulék után 1 K 40 f.

Néhány szó a halotthamvasztásról.

Irta: Konez Ákos.

A központi temető létesítésére kiküldött bizottság a közelmúltban már érdemlegesen foglalkozott egy központi temető felállításának kérdésével. Ugyancsak lapunk egyik előző számában Somogyi Pál nyugalmazott tanár ur magvas cikket írt a temetők rendezéséről, míg lapunk mai számában ismét közlünk tollából egy cikket és egy, a temetőkre vonatkozó szabályrendeletet.

Somogyi Pál ur tüzetesen tanulmányozta ezen kérdést és úgy cikkével, mint szabályrendelet tervezetével mindenben egyetértünk. — Elsőrendű, sőt égető kérdése városunknak a temetőügy rendezése és egy új központi temető létesítése. Meggyőzően igazolja ezt Somogyi Pál ur és rámutat azon módozatokra, amelyek szerint ez a városrendezés, városfejlesztés és közegészségügyi szempontokból egyaránt fontos kérdés megoldható.

Sajnálattal látjuk azonban, hogy úgy a temetőrendező-bizottság, mint Somogyi Pál ur cikke nem foglalkozik behatóan a halotthamvasztás kérdésével, holott nézetünk szerint ezt csakis a köztemetők egységes rendezésével kapcsolatosan lehet, sőt kell megoldani. A halotthamvasztó kemencét már most be kell állítani a rendezés munkája közé, mert könnyen bekövetkezhetik ellenkező esetben az, hogy majd a későbbi idők talán — bocsánat a kifejezésért: a modernebb kor emberei — szorgalmazni fogják a *krematorium* felállítását és akkor nehezebb dolog lesz a parcellázott, utakkal átszelt, fákkal szegélyezett temetőhelyre beállítani a halotthamvasztó kemencét. Mert senki se higgye, hogy ez a modern temetkezési rendszer behozatala sokáig késik. Az emberek zöme meggyőződik lassan-lassan, hogy nem olyan pogány és istentelen eljárás a megholtak elégetése. Be fogják látni, hogy közegészségi szempontból, valamint helynyerés okából helyesebb a hamvasztás, mint a testnek földben való lassú átváltozása por és hamuvá. Csak fel kell világosítani a népet, hogy az ilyen módon temetkezés nem gátolja örök hitünk teljesedését, nem dönti meg a feltámadás reményét. Elhiszem ugyan, hogy ez a meggyőzés nehéz munka lesz és századok mulnak el, míg a *hamvasztás* általános óhajtás lesz, de semmi modern eszme sem hódította meg egyszerre a

lelkeket, hanem lassankint ment át egy-egy új, sokszor bizarrnak látszó eszme a közönség öntudatába és általános pártolásába.

Nem akarok e helyen kiterjeszkedni azon ellenvetésekre, amelyeket felhoznak a halotthamvasztás ellen, mert azok eléggé ismeretesek és már nem állják ki az igazságos kritika napfényét. A vallásnak semmi köze nincs a halotthamvasztáshoz. Az örök Bíró, ott túl a felhők felül az *élők* cselekedeteit bírálja el és nem azt a módot, amellyel valaki eltemettetett. A hit szerint a test feltámad, akár elhamvasztják, akár a földre temetik. A lelket pedig úgy sem lehet sem megégetni, sem elrohasztani, mert az halhatatlan, mint maga az Isten.

Van még egy nagyon sokszor hangoztatott támadása a halotthamvasztás ellenzőinek, nevezetesen, hogy egyes, a halál után kipattant büntény-gyanuk nem nyerhetnek beigazolást a halotthamvasztás esetén, mert a vegyész a maroknyi hamuból nem tudja megállapítani a halál okát és így sok büntény a döntő bizonyíték kifürkészése nélkül örök titok és büntetlen cselekedet marad. Erre én azt mondom, hogy ez nem lehet akadálya a halotthamvasztási eljárás behozatalának, vagy megengedésének, mert az ilyen exhumálások elvértve fordulnak elő. Különben is bizzuk ezt az inquirálást a vizsgálóbírószágokra, elvégzik ők ezt a munkát a maguk esze, belátása és a törvény szelleme szerint. De megengedve és elfogadva a halotthamvasztás elleneinek ide vonatkozó aggodalmát, kérdelem, hogy vajjon az általános büntözés világában nem marad-e elrejtve, soha ki nem derítve sok büntett és vajjon valamennyi főbenjáró bűn elveszi-e büntetését érdeme szerint? Ha nyomósabb ellenérvet nem tud valaki felhozni az elmondott kettőnél, akkor ezekkel nem bizonyíthatja kellően ellenzésének értékét.

Éppen azért haladjunk ezen kérdésben is a haladó idővel. Ha felállítjuk a krematóriumot, nem sértünk ezzel senkit sem vallási érzületében, se nem korlátozzuk cselekvési szabadságát, mert hiszen a halotthamvasztásnál éppen úgy fungálhatnak és fungálnak az egyházak lelkészei, mint a földben temetésnél. A halottat itt is megáldják és beszentelik. Mivel pedig kinek-kinek tetszésére lesz bízva, hogy hamvasztatni akarja-e magát, vagy a mostani módon temettetni, akaratára nem lesz békákba verve és úgy temetkezik, amint akar.

Végül a „hamvasztás“ — mint már azt egy alkalommal „A Város“-ban beigazoltam számokkal, — nem fog többé kerülni a mostani temetkezési kiadásoknál. És mivel valószínűleg eleinte csak a módosabbak fordulnak a halotthamvasztási eljáráshoz, akik különben is pompával temetkeznek, sérelem senkin sem esik.

melyben a halottak főkönyvéhez hasonló rovatokban a sirboltokban és diszsirhelyeken eltemetett halottak neveit és adatait bejegyzik, ehhez a könyvhöz is a fentebbi módon betűsoros névmutatót készít.

Ezekből a főkönyvekből az adatokat a feleknek szóbelileg díjtalanul adja meg; ha ezek hitelesített írásbeli könyvkivonatokat kérnek, azokat a városi pénztár javára eső 1 koronáért szolgáltatja ki a felek által adott kellő bélyeggel ellátva.

43. §. A halottak főkönyvéről és a sirboltok könyvéről minden hónapban könyvkivonatot terjeszt be a tanáshoz, melynek alapján a tanács a szükséges intézkedést megteszi, a számvevőség pedig a naplójában feljegyzik az illető sirhely, vagy sirbolt számát.

Díjzabás.

1. A diszsirhely díjtalan.
2. A sirboltok díja:
 - a) egy személyre, tehát 1·20 m. széles 40 K.
 - b) két személyre, tehát 2·40 m. széles 80 K,
 - c) három személyre, tehát 3·60 m. széles 120 K.,
 több személyre, minden személyre 1·20 m. szélességet számítva személyenként 40 koronával több.
3. Magános sirhelyek 20 K.
4. Családi sirhelyek, minden személyre 1·20 méter szélességet számítva, annyiszor 20 K, ahány személy részére váltatik a sirhely.
5. A gyermek sirokért, ha a családi sirhelyben foglalt helyet, 20—20 K; a gyermeksirhely táblában 8—8 korona.
6. A csarnokban a ravatalozó fülke használati díja 5 K.
7. A sirásás díja a felnőttekért —. — K. gyermekekért a családi sirhelyen ugyanennyi, a gyermeksirhely táblában —. — K.
8. Tetemáthelyezésért a sirásoknak, a hatósági kiküldötteknek —. — K.
9. A sirgondozásért sirbolt után 20 K, családi sirhely után 30 K.

Kimutatás

Debreczen sz. kir. város adópénztára által 1912. évi január hó 1-től 1912. évi december hó 31-ig beadott pénzmennyiségekről.

Egyenes adó: tőke 2.274,693 K 92 f. Késedelmi kamat 45,375 K 07 f. Együtt: 2.320,068 K 99 f.
Orsz. betegápolási pótdó: tőke 99,970 K 51 f. Késedelmi kamat 1812 K 48 f. Együtt: 101,782 K 99 f.

Hadmentességi díj: tőke 24,283 K 44 f. Késedelmi kamat 1449 K 03 f. Együtt: 25,732 K 47 f.

Fegyveradó: 860 K.

Házalási adó: 24 K.

Házalási adó után járó orsz. betegápolási pótdó: 1 K 20 f.

Az egyenes adó, orsz. betegápolási pótdó, hadmentességi díj, fegyveradó, házalási adó és házalási adó után járó országos betegápolási pótdó együttes összege: 2.448,469 K 65 f.

Kamattérítés állami adó után: 261 K 64 f.

Kamattérítés orsz. betegápolási pótdó után: 6 K 35 f.

Idegen adó és illeték: tőke 34,677 K 19 f. Késedelmi kamat és intő 1152 K 70 f. Együtt: 35,829 K 89 fillér.

Országos gazd. munkás és cseléd-segély-pénztár: 2331 K 60 f.

Kereskedelmi és iparkamerai illeték: 28,946 K 46 fillér.

Nyirviz szabályozási járulék: tőke 34,067 K 01 f. Késedelmi kamat 704 K 91 f. Összesen: 34,771 K 92 f.
Községi adó: 863,063 K.

Utadó: tőke 171,981 K 10 f. Kamat 3485 K 78 f. Összesen: 175,466 K 88 f. Kamattérítés 15 K 05 f.
Ebadó: 4138 K.

Ref. egyházi adó: 112,146 K 14 f.

Végrehajtási költség: egyenes-, községi- és utadó után 34,708 K 32 f. Hadmentességi díj után 364 K 72 f. Idegen adó s illeték után 666 K 38 f. Nyirvizszabályozási járulék után 366 K 52 f. Ref. egyházi adó után 1038 22 f. Intési díj 1815 60 f. Orsz. gazdasági cseléd- és munk. segélypénztári járulék után 21 K 16 f.

1913 január 30-tól február 26-ig.

Egyenes adó: tőke 303,200 K 71 f. Késedelmi kamat 3725 K 69 f. Együtt: 306,926 K 40 f.

Orsz. betegápolási pótdó: tőke 13,814 K 86 f. Késedelmi kamat 182 K 47 f. Együtt: 13,997 K 33 f.

Hadmentességi díj: tőke 2166 K 13 f. Késedelmi kamat 74 K 09 f. Együtt: 2240 K 22 f.

Fegyveradó: 70 K.

Az egyenes adó, orsz. betegápolási pótdó, hadmentességi díj és fegyveradó együttes összege: 323,233 K 95 fillér.

Idegen adó és illeték: tőke 3157 K 95 f. Késedelmi kamat és intő 256 K 01 f. Együtt: 3413 K 96 f.

Orsz. gazdasági munkás- és cseléd segélypénztári járulék: 244 K 81 f.

Kereskedelmi és iparkamarai illeték: 3440 K 71 f.

Nyirviz szabályozási járulék: tőke 3401 K 41 f. Késedelmi kamat 27 K 66 f. Összesen: 3429 K 07 f.

Községi adó: 123,585 K 88 f.

Utadó: tőke 23,481 K 90 f. Kamat 250 K 55 f. Összesen: 23,732 K 45 f.

Ebadó: 205 K.

Ref. egyházi adó: 11,227 K 99 f.

Végrehajtási költség: egyenes-, községi és utadó

után 3051 K 68 f. Hadmentességi díj után 35 K 10 f. Idegen adó s illeték után 62 K 52 f. Nyírvizszabályozási járulék után 10 K 50 f. Ref. egyházi adó után 175 K 17 f. Intési díj 132 K 10 f. Orsz. gazd. cseléd- és munkás segély-pénztári járulék után 1 K 40 f.

Néhány szó a halotthamvasztásról.

Irta: Konez Ákos.

A központi temető létesítésére kiküldött bizottság a közelmúltban már érdemlegesen foglalkozott egy központi temető felállításának kérdésével. Ugyancsak lapunk egyik előző számában Somogyi Pál nyugalmazott tanár ur magvas cikket írt a temetők rendezéséről, míg lapunk mai számában ismét közlünk tollából egy cikket és egy, a temetőkre vonatkozó szabályrendeletet.

Somogyi Pál ur tüzetesen tanulmányozta ezen kérdést és úgy cikkével, mint szabályrendelet tervezetével mindenben egyetértünk. — Elsőrendű, sőt égető kérdése városunknak a temetőügy rendezése és egy új központi temető létesítése. Meggyőzően igazolja ezt Somogyi Pál ur és rámutat azon módozatokra, amelyek szerint ez a városrendezés, városfejlesztés és közegészségügyi szempontokból egyaránt fontos kérdés megoldható.

Sajnálattal látjuk azonban, hogy úgy a temetőrendező-bizottság, mint Somogyi Pál ur cikke nem foglalkozik behatóan a halotthamvasztás kérdésével, holott nézetünk szerint ezt csakis a köztemetők egységes rendezésével kapcsolatosan lehet, sőt kell megoldani. A halotthamvasztó kemencét már most be kell állítani a rendezés munkája közé, mert könnyen bekövetkezhetik ellenkező esetben az, hogy majd a későbbi idők talán — bocsánat a kifejezésért: a modernebb kor emberei — szorgalmazni fogják a *krematorium* felállítását és akkor nehezebb dolog lesz a parcellázott, utakkal átszelt, fákkal szegélyezett temetőhelyre beállítani a halotthamvasztó kemencét. Mert senki se higgye, hogy ez a modern temetkezési rendszer behozatala sokáig késik. Az emberek zöme meggyőződik lassan-lassan, hogy nem olyan pogány és istentelen eljárás a megholtak elégetése. Be fogják látni, hogy közegészségi szempontból, valamint helynyerés okából helyesebb a hamvasztás, mint a testnek földben való lassú átváltozása por és hamuvá. Csak fel kell világosítani a népet, hogy az ilyen módon temetkezés nem gátolja örök hitünk teljességét, nem dönti meg a feltámadás reményét. Elhiszem ugyan, hogy ez a meggyőzés nehéz munka lesz és századok mulnak el, míg a *hamvasztás* általános óhajítás lesz, de semmi modern eszme sem hódította meg egyszerre a

lelkeket, hanem lassankint ment át egy-egy új, sokszor bizarrnak látszó eszme a közönség öntudatába és általános pártolásába.

Nem akarok e helyen kiterjeszkedni azon ellenvetésekre, amelyeket felhoznak a halotthamvasztás ellen, mert azok eléggé ismeretesek és már nem állják ki az igazságos kritika napfényét. A vallásnak semmi köze nincs a halotthamvasztáshoz. Az örök Bíró, ott túl a felhők felül az *élők* cselekedeteit bírálja el és nem azt a módot, amellyel valaki eltemettetett. A hit szerint a test feltámad, akár elhamvasztják, akár a földbe temetik. A lelket pedig úgy sem lehet sem megégetni, sem elrothasztani, mert az halhatatlan, mint maga az Isten.

Van még egy nagyon sokszor hangoztatott támadása a halotthamvasztás ellenzőinek, nevezetesen, hogy egyes, a halál után kipattant bűntény-gyanuk nem nyerhetnek beigazolást a halotthamvasztás esetén, mert a vegyész a maroknyi hamuból nem tudja megállapítani a halál okát és így sok bűntény a döntő bizonyíték kifürkészése nélkül örök titok és büntetlen cselekedet marad. Erre én azt mondom, hogy ez nem lehet akadálya a halotthamvasztási eljárás behozatalának, vagy megengedésének, mert az ilyen *exhumálás*ok elvétele fordulnak elő. Különben is bizzuk ezt az inquirálást a vizsgálóbíróságokra, elvégzik ők ezt a munkát a maguk esze, belátása és a törvény szelleme szerint. De megengedve és elfogadva a halotthamvasztás elleneinek ide vonatkozó aggodalmát, kérdelem, hogy vajjon az általános bűnözés világában nem marad-e elrejtve, soha ki nem derítve sok büntett és vajjon valamennyi főbenjáró bűn elveszi-e büntetését érdeme szerint? Ha nyomósabb ellenérvet nem tud valaki felhozni az elmondott kettőnél, akkor ezekkel nem bizonyíthatja kellően ellenzésének értékét.

Éppen azért haladjunk ezen kérdésben is a haladó idővel. Ha felállítjuk a krematóriumot, nem sértünk ezzel senkit sem vallási érzületében, se nem korlátozzuk cselekvési szabadságát, mert hiszen a halotthamvasztásnál éppen úgy fungálhatnak és fungálnak az egyházak lelkészei, mint a földben temetésnél. A halottat itt is megáldják és beszentelik. Mivel pedig kinek-kinek tetszésére lesz bízva, hogy hamvasztatni akarja-e magát, vagy a mostani módon temettetni, akaratára nem lesz békákba verve és úgy temetkezik, amint akar.

Végül a „hamvasztás“ — mint már azt egy alkalommal „A Város“-ban beigazoltam számokkal, — nem fog többbe kerülni a mostani temetkezési kiadásoknál. És mivel valószínűleg eleinte csak a módosabbak fordulnak a halotthamvasztási eljáráshoz, akik különben is pompával temetkeznek, sérelem senkin sem esik.

DEBRECZEN MŰZSÁBÓL.

Legrégibb határjárások és helynevek a debreczeni pusztákon.

Irta: Zoltai Lajos, múzeumőr.

(Folytatás.)

II. Ohat—Árkustelek és Derzsegyház.

Igy mutatja a határt a magánlevéltár fentebb idézett 8. sz. térképe is, amelyen a határ a Sulymosfőt elhagyva, mindenütt szorososan a Morotva mellett halad; úgy, hogy a csegei Pires nevű tanya is belesik Ohat területébe. A határ e térkép szerint a Godolyahát (ma Godolyaház) nevű helytől északnyugoti irányban körülbelül egy kilométernyi távolságban tér el a Morotva partjától. Itt kellett tehát lenni a *Határos* nevű helynek. A térképen ugyanitt látunk *Szarvasbérc* helynevet beírva, amely nem más, mint az 1336. évi határjárás *Zarrazberek* nevű dombja, tengerszin felett 96 méteres emelkedés. Ezt tehát helyesen *Szarvasbereknek* kell olvasnunk. A régi határjárás azt mondja, hogy keleti irányban „ezen a halmon keresztül a *Patahalmához* jutottak, innen pedig a *Fejértóhoz*, melynek nádasai környékén menve, ismét déli irányban, ott keresztül keltek az *Árkuson* és a *Derzs* nevű földet megkerülve, nyugot felé fordultak“.

Pata nevű halom ma nincsen az egész tájékon. A 75 ezredrészes katonai térkép előtűntet az ohati erdő Nagymajor felőli szélén egy névtelen halmot. Alighanem ezt hívták hajdan *Patahalmának*. Mert ide már csak másik két kilométer elébb keletnek menve, azután délnek fordulva a *Völgyes*, az 1336. évi határjárás *Fejértava*, melyet a határ derékban vág két felé; úgy, hogy a sarló-alaku, széles, nagy tónak északkeleti szárnya, vagyis fele benyulik a csegei határba. Ezért mondta IV. Béla király, hogy a sárosi tizedért a Völgyesben való halászati jogot is adja az egri püspöknek. A Völgyesen alul déli irányban menő határ valahol, hihetőleg a mai Mélyföldes-halom tájékán átment az *Árkus vizén*. Ezt megerősíti az 1341. évi *Árkustelki* határjárás is, amelyből világosan megtetszik, hogy Árkustelke: az Árkus vize innenső oldalára is átnyult. Az üresnek, lakatlannak jelzett Árkustelek, régebben *Arkusd*,¹ a Derzsegyház mezejétől északra terült el s benne Ilonc asszony és Ohati Kolos telkei a kettős Csipő-halom közt, a Csipő laposán keresztül északra menő, a Gyökérkut tájékán valamelyik kisebb halomnál keletre, az Árkuson innen fekvő Nagyhalomnál (Mélyföldes halomnál) pedig délre irányított határok között feküdtek. Rejtély az *Ásotthalom* megjelölés, amely mellett az 1341. évi

¹ 1299. Hazai Okmt. VIII. 414., ahol Domokos tárnokmester Ohatot Hodos, Arkusd és Szilesd nevű birtokokat elcsereéli Poroszlóért. Hodos Ohatnak Bodácsere körüli, Szilesd (helyesen Szilasd) pedig az ohati erdő környéke. Az erdő keleti részét ma is Szilasnak nevezik.

határjárók nyugatra fordultak s úgy értek vissza a Derzsegyház mezejére.²

Fentebb említettem, hogy a régi határleírás a debrecenieket is megtévesztette. Kifejezésre jut ez a magánlevéltár 8. sz. térképén, ahol az északi és északkeleti mostani határ jelzése mellett más színnel alternatív határ is jelölve van, amely hihetőleg az 1336. évi határjárás félreértéséből származott. Ez a jelzés a Godolyaháttól, másként Szarvasberek felől keleti irányban nyílegyenes vonalat húzott a Súlyomhalomig; innen pedig másikat délfelé a kecskéspusztai Vargahalmon keresztül s a Mélyföldes-halom érintésével Mátáról az Árkus felé folyó Fehérnádtü fokáig. Föltéve, hogy ez volt a régi igazi határ Ohat és Csege között, akkor a csegei mai Nagymajor belső területe közvetlen a határszélbe esett. De akkor miért nem említi az 1336. évi határjárás, mint ugyancsak felűnő, hírneves határjelet a Boldogságos Szűz monostorát, amelynek helyét Végh Kálmán Mátyás a csegei Nagymajorba teszi?

Egyszerűen azért, mert a monostor nem ott feküdt; de a régi igazi határ sem ott vonult el, ahol a 8. számú térkép alternative sárga színnel jelölte. Ha ott megy a határ, akkor a Völgyesből, Béla király csereszereződésével ellentétben, semmi sem tartozik Csegéhez, mert az egész tó Ohatba esik. Akkor hogyan juthatott eszébe a csegei uraságnak, hogy a Völgyesről elkergesse Debreczen város nád-vágóit s elhordassa onnan a nemes város nádjait? Pedig ez volt egyik oka a város és a Vay-család között 1774 után támadt hosszadalmas határpernek. Másik: hogy a csegei uraság a Morotva között a város földjén nagy darab földön lekaszáltatta a szénát. A tanács pedig kapta-fogta magát, kirendelt negyedfélszáz szekert, 75 embert, hat hajdut: és a csegeiektől vágott füvet behordatta a maga majorjába. Vay István uram a következő években „a határ eránt való controversiát jobban-jobban terjesztette s igen praejudiciosa inquisitiót és reambulatiót vitt véghez“. A tanács Szabolcs vármegye előtt protestált a violentiák ellen, inquisitiót peragalt, compulsoriumot és juratust hozatott. Azonkívül megbizta a formündert, Frater Pált, hogy a csegei compossessorok „alattomban való ususokat Ohaton turbálja, ha másképp nem lehetne, négy vagy öt boglyát, mely a controversian van, gyujtasson fel“.³ Ilyen kölesönös bosszantásokkal indult meg a nagy határper, amelynek további részleteit a magánlevéltár nélkül nem ismerhetjük; de látjuk az eredményt: Zsigmond király által újra kiadott⁴ 1336. évi határjárási bizonyítvány és százados jog ellenére, Debreczen kénytelen volt lemondani a régi Tisza által formált félsziget legnagyobb részéről;

² Az árkustelki Ásotthalommal nem azonosíthatjuk Ohat másik, nyugoti részén Petzenpál és Szeghalom között fekvő mostani Ásotthalomot.

³ Városi jegyzőkönyvek: 1774: 212, 229; 1776: 362, 365, 370.—1777: 189, 211, 1780: 471 l.

⁴ 1411. máj. 7. Kiadta Zsigmond király Sztári Inréné Ohati Heléna kérésére. Eredelije a magán levéltárban. Tudomásom szerint Ohat 5. sz. a.

arra, hogy az országos műemlék-bizottság vegye gondviselése alá.

Végezetül összeállítottam a Péresi-, Ohati- és Egyeki-családok rokonságait mutató táblázatot. Nem tartom teljesnek és tökéletesnek; de mégis meg-növeszti az Ohatiak eddig ösmert családfáját⁸ és helyreigazítja a Péresi-család leszármazási táblázatán előfordult tévedéseket.⁹

(Folyt. köv.)

Körözés.

Vámosgyörk községben 1879. évben született, állandó lakással nem bíró Erdélyi Juliánna (szülei: Mihály és Udvari Anna napszámos) illetősé-
gének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettet nyomoztatni s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozólag tüzetesen kihallgatni, a fölvett jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjenek.

Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1913 február 4-én.

A székesfőváros tanácsa.

A 7—9 éves Varga Pál lelenc illetősége tárgyában nővére, Varga Margit férjezett Tutányi Dezsőné, néhai Vaga Pál és néhai Tutányi Erzsébet gyermeke (szülei elhaltak Csányon), ki állítólag Csányon (nem tudni melyik megyéhez tartozón) lakik és kóbor cigány családhoz tartozik, nyomozandó, kiskorú fivére Varga Pál születési és szüleinek illetőségi viszonyára nézve tüzetesen kihallgatandó és a felveendő jegyzőkönyv Békés vármegye alispánjának küldendő meg.

Gyula, 1913 február 18.

Alispán.

MIRROVAT.

— **Kinevezés.** Domahidy Elemér főispán Martoncsik József okleveles állatorvost hortobágyi állatorvossá, Dávid Sándort pedig utbiztossá nevezte ki.

— **Beöthy László**, aki a színházra pályázni szándékozott, levélben értesítette a polgármestert, hogy a pályázattól visszalép.

— **Pályázatok.** Domahidy Elemér főispán a Szentgyörgyi József nyugdíjaztatása folytán megüresedett illetéknyilvántartói és Alföldi Mihály nyugdíjazásával megürült irnoki állásra pályázatot hirdetett.

⁸ Turul 1883. I. 47.

⁹ Turul 1887 V. 125—127.

— **Egyesületi élet.** Városi adóhivatal kebelében alakult „Segély-Egylet” alapszabályait a m. kir. Belügyminisztérium jóváhagyási záradékkal ellátva megküldötte a városi tanács útján az egyesület elnökségének. A nemes célt szolgáló egyesület, mely minden zaj nélkül működik, segélyt, támogatást nyújt tagjainak, ha a nehéz, sulyos életviszonyok megkivánják. Ajánljuk a könyörületes szívek támogatására. Az alapító tagdíj 50 korona, rendkívüli tag fizet évenként 2 koronát. Az egyesület évi rendes közgyűlését f. évi március 8-án d. u. 5 órakor tartja meg (Városház fél emelet 10. számú szobában), melyre tagjait ezuton hívja meg az elnökség. A segélyalap javára ujabban érkezett következő adományokért: Kölcsonös segélyző egyesület, Reichmann Ármin-féle kőbánya r.-t., Löfkovits Arthur 10—10 korona, özv. Szikszay Albertné 6 kor., Lusztig Károly, Kardos László. Takaré- és Hitelintézet, Korona Takaré- és Hitelintézet, Debreczeni Hitelbank, Közgazdasági Bank és Váltóüzlet, Ipar- és Kereskedelmi-Bank, Általános Forgalmi Bank, Trnka Gözmalom, dr. Kenézy Gyula, özv. Bányay Istvánné, Riesz Henrik, Hortobágy Gözmalom, Stern József kefégyár, Faipar részvénytársaság, Debreczeni Bank 5—5 kor., Ottó Sándor, Ekli József 4—4 kor., Polgári Takaré- és Hitelintézet, Debreczeni Lajos, Erzsébet Malom, Falk Ármin és Társa cég 3—3 korona, — szintén lapunk útján mond hálás köszönetet az elnökség.

412—1913. v. k. szám.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. járásbiróságnak V. 1938/3—1912. számú végzése folytán közhírré tétetik, miszerint özv. Gyurcsány Ferenczné részére 6000 korona tőke, ennek 1912. év február hó 15. napjától számítandó 6% kamatai és az eddig összesen 128 kor. 94 fill. perköltség erejéig 1912. évi május hó 18-án birólag lefoglalt és 2012 koronára becsült házibutorok, ágyneműek, szőnyegek és egyéb ingóságok 1913. évi március hó 13-án délután 3 órakor kezdetét veendő és alperes lakásán, a dohánybeváltó hivatal épületében dr. Szépmre ügyvéd és dr. Brüll Henrik ügyvéd 5200 korona tőke követelése kielégítése végett is megtartandó nyilvános biró árverésen a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Megjegyeztetik, hogy az árverés mindazon foglaltatók részére, kik már jogerős végrehajtási zálogot nyertek, elrendeltetik.

Debreczen, 1913. évi február hó 24-én

Görök Péter,
birói kiküldött.

